Tremtinys

Nr. 11 (1129)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS * 2015 m. kovo 20 d. *

Paminėjome Kovo 11-ąją

Jaunieji solistai Ieva Goleckytė, Jurgis Jarašius, Andrius Apšega ir Osvaldas Petraška

Kaune

Po įspūdingų Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 25-mečio minėjimo renginių Kauno Vienybės aikštėje Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos nariai patraukė į būstinės salę. Šventinį renginį čia organizavo Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų Dainavos ir Pramonės skyriai. Džiugu, jog salė buvo pilnutėlė bendraminčių.

Renginio vedėjas Vilius Kaminskas pakvietė minėjimą pradėti „Tautiška giesme“, kurią giedoti pradėjo Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademijos studentai bei absolventai. Susirinkusiuosius pasveikino vienas šventinio susibūrimo iniciatorių – TS-LKD Dainavos skyriaus pirmininkas Paulius Lukševičius. Jis teigė, kad Kovo 11-oji tampa džiugia šventė, kai mieste gausu pozityviai nusiteikusių žmonių. Šventėje dalyvavo ir LR Seimo narys Paulius Saudargas, kuris pasidžiaugė jau ketvirtį amžiaus trunkančia Lietuvos nepriklausomybe bei pasidalijo išlikusiais itin ryškiais Atgimimo laikų prisiminimais. Apibendrindamas Lietuvos kelią į nepriklausomybę, sakė, kad „be Vilniaus ir Kauno sąjūdiečių, vėliau signatarų, ir be mūsų Laisvės kovotojų: partizanų, politinių kalinių ir tremtinių, šis geopolitinis stebuklas nebūtų įvykęs...“ Politologas Laurynas Kasčiūnas apžvelgė ne tik Lietuvos situaciją, bet ir šių dienų kaimyninių valstybių laisvės kovą bei grėsmę iš didžiosios kaimynės.

Po oficialiosios renginio dalies susirinkusieji pakviesti pasiklausyti lietuvių autorių kūrinių, arijų iš operų, operečių ir miuziklų, kuriuos akompanuojant koncertmeisterei doc. Audronei Eitmanavičiūtei atliko jaunieji solistai: Ieva Goleckytė, Jurgis Jarašius, Andrius Apšega ir Osvaldas Petraška.

Jie išlydėti griausmingais aplodismentais, o susirinkusieji dar ilgai neskubėjo skirstytis ir aptarinėjo puikią šventę Lietuvos ir LPKTS širdyje.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ, LPKTS valdybos pirmininkė

Ukmergėje

Kovo 11-oji – tai Lietuvos valstybės naujos pradžios kelias, atvėręs laisvo, savarankiško gyvenimo perspektyvą. Praėjo ketvirtis amžiaus, išaugo nauja karta, laisvai moderniai mąstanti.

Ko gi galime tikėtis? Už Lietuvą esame atsakingi visi, ypač tie, kuriems patikėjome ją valdyti. Valstybė sėkminga, jeigu laimingi jos piliečiai. Tauta pasiekia savo troškimus, jei sugeba sujungti visuomenę kilniam tikslui – valstybingumo išsaugojimui, teisingumo įtvirtinimui. Šia tema šventės išvakarėse Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Ukmergės filialas kartu su Ukmergės kraštotyros muziejumi surengė diskusiją ir profesoriaus Romualdo Grigo knygos „Lietuvių tautos išlikimo drama“ pristatymą.

Popietę pradėjo Ukmergės kraštotyros muziejaus direktorė V. Sakolnikienė. Vėliau kalbėjo Lietuvos kariuomenės atsargos pulkininkas Arūnas Dudavičius, kad mažai tautai globaliame pasaulyje išlikti – tikra drama. Privalome susitelkti, visi sutartinai pagal išgales dirbti dėl tautos ir valstybės, puoselėti žmogiškąsias vertybes ir išmintį, savo kalbą, tradicijas ir papročius.

Popietėje dalyvavo ir Ukmergės Jono Basanavičiaus ir Antano Smetonos gimnazijų mokytojai ir moksleiviai.

LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė Aldona Kalesnikienė pasidžiaugė, kad jau 25 metus esame laisvi ir nepriklausomi.

Vėliau popietės dalyviai padėjo gėlių prie „Laisvės“ paminklo, dalijosi prisiminimais nuoširdaus ir šilto bendravimo popietėje.

Tamara REINGARTIENĖ, LPKTS Ukmergės filialo valdybos narė

Jonavoje

Kovo 11-osios rytą būrys jonaviečių susirinko prie memorialo, skirto žuvusiems Laisvės kovotojams. Susirinkusieji paminėjo Lietuvos valstybingumo atkūrimo 25 metų sukaktį. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Jonavos filialo pirmininkė Veronika Gabužienė paminėjo, kad Laisvė buvo atkovota krauju ir ryžtingomis, darniomis piliečių pastangomis. Jonavos rajono mero pavaduotojas Vytautas Venckūnas palinkėjo susirinkusiems geros sveikatos ir sėkmės darbuojantis Tėvynės labui, stiprinant ekonomiką ir ugdant gyventojų pilietinę savimonę. Vicemeras pabrėžė, kad Lietuvos Respublikos, kaip Europos Sąjungos narės, vaidmuo bei sėkminga raida priklauso nuo kiekvieno piliečio pastangų. Kovo 11-osios jubiliejų iškilmingai paminėjo rajono mokyklų, Kultūros centro, Viešosios bibliotekos ir Krašto muziejaus bendruomenės. Stiprų įspūdį paliko jaunimo kolektyvų teatralizuotas koncertas „Laisvės paukštis“.

Eugenija MOCKAITIENĖ

Dėmesio!

Kovo 28 d. (šeštadienį) Kauno įgulos karininkų ramovėje (A.Mickevičiaus g. 19, Kaune) įvyks LPKTS XXII suvažiavimas.

Darbotvarkė

9.30 val. delegatų registracija.
10.30 val. suvažiavimo pradžia.
10.45 val. moksleivių sveikinimas.
11.10 val. atkurtai Lietuvos nepriklausomybei – 25.
11.35 val. pirmininkaujančiųjų, sekretoriato rinkimai.
11.40 val. darbotvarkės, reglamento, balsų skaičiavimo komisijos tvirtinimas.
11.45 val. svečių pasisakymai.
12.15 val. LPKTS pirmininko pranešimas.
12.30 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita.
12 45 val. Revizijos komisijos ataskaita.
12.50 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita.
12.55 val. pasisakymai dėl ataskaitų.
13.10 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas.
13.20 val. LPKTS įstatų papildymai ir pakeitimai. Nutarimo Nr. 4 tvirtinimas.
13.30 val. LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 5, 6) (dėl asociacijos LPKTS minimalaus metinio nario mokesčio, dėl LPKTS narių stojamųjų įnašų ir nario mokesčio mokėjimo tvarkos) tvirtinimas.
13.40 val. diskusija.
14.00 val. pareiškimai, rezoliucijos.
14.10 val. suvažiavimo uždarymas.

Dvidešimt penkeri nepamatuotų nuoskaudų metai

Pabaiga.
Pradžia Nr. 10 (1128)

Gegužė

15 diena. Šalčininkų rajono liaudies deputatų taryba nusprendė vadovautis SSRS ir LSSR įstatymais ir atsisakė pripažinti Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Aktą.

17 diena. M. Gorbačiovas priėmė LR Ministrę Pirmininkę K. D. Prunskienę, pasiūlė suspenduoti Nepriklausomybės Aktą ir pradėti derybas.

25 diena. M. Gorbačiovas priėmė LR AT deputatus E. Bičkauską, N. Medvedevą, R. Gudaitį ir pareiškė iš principo sutinkąs, kad Lietuva išstotų iš SSRS.

Birželis

29 diena. LRAT priėmė pareiškimą, kad siekdama LR derybų su SSRS. Nuo tokių derybų pradžios skelbiamas 100 dienų moratoriumas.

30 diena. SSRS nutarė nutraukti blokadą iki derybų pradžios.

Liepa

9 diena. M. Gorbačiovo įsaku sudaryta SSRS delegacija deryboms su Lietuva.

21 diena. LKP, LKJS, „Vienybė, Jedinstvo, Jednošč“, Rusų liaudies sąjunga, LSSR piliečių komitetas organizavo mitingą sovietų valdžios Lietuvoje 50-osioms metinėms paminėti.

26 diena. Vilniaus rajono III sesija patvirtino LR Vilniaus lenkų nacionalinio rajono statusą.

Rugpjūtis

7 diena. LRAT patvirtino, kad Lietuva pasirengė deryboms su SSRS.

8 diena. Sudarytos Lietuvos derybų su SSRS ekspertų grupės.

10 diena. Maskvoje įvyko Lietuvos ir SSRS komisijos narių pasirengimo deryboms susitikimas. Įteiktas derybų protokolo projektas.

Lapkritis

7 diena. SSRS kariuomenės daliniai surengė karių paradą, desantininkai bandė užimti konservatoriją. Sužaloti studentai.

18 diena. URM ministras A. Saudargas informavo JAV valstybės sekretorių Dž. Beikerį apie Maskvoje nutrūkusį dialogą su Lietuva. Pastarasis garantavo paramą, bet pasakė, kad nenori veltis į konfliktą su SSRS dėl Baltijos valstybių.

Gruodis

8 diena. Vilniuje įvyko LKP neeilinis suvažiavimas, kuriame ji pasivadino Lietuvos demokratinė darbo partija (LDDP). Joje numatyta komunistų frakcija, su pirmininku AT deputatu Mindaugu Stakvilevičiumi. Po Sausio 13-osios šios frakcijos atsisakyta.

27 diena. Sovietų kariai užgrobė buvusius DOSAAF CK patalpas Vilniuje, J. Basanavičiaus gatvėje.

28 diena. LRAT priėmė nutarimą dėl Lietuvos ir SSRS derybų.

29 diena. LRAT priėmė nutarimą, kad neparengus ir nepriėmus kompensavimo sistemos, kainų reforma yra negalima.

1991 metai.

Sausis

1 diena. M. Gorbačiovas pasirašė SSRS prezidento įsaką, kuriuo patvirtino naują derybų su Lietuva delegaciją.

Atrodė, artėjame prie taikingosios Sausio 13-osios. Bet įvykiai klostėsi prieštaringai.

4 diena. SSRS Pabaltijo karinės apygardos vadas Fiodoras Kazurinas pareiškė, kad vykdant SSRS Prezidento įsaką, SSRS gynybos ministro D. Jazovo įsakymu į Baltijos respublikas bus įvesta keletas divizijų. 7 dieną telefonu jis V. Landsbergiui patikslino, kad tai dėl jaunuolių prievartinio ėmimo į sovietų kariuomenę.

6 diena. Vyriausybė, nederinusi su AT, padidino maisto produktų kainas, numačiusi ateityje didinti atlyginimus. Kainos jau padidintos, o kompensacijos – ateityje, apie pensininkus nepasakyta nieko. Tuo metu AT sesija nevyko, o deputatai buvo išsiskirstę.

7 diena. Susirinko Sąjūdžio remti AT deputatai. Suformavo nuomonę, kad reikia išsiaiškinti kompensavimo tvarką, nes kainų kėlimui tinkamai nepasiruošta, ir kad Ministro Pirmininko atstatydinimui pakanka pusės deputatų balsų. Anksčiau buvo priimtas V. Landsbergio siūlymas – 2/3 balsų, dėl Vyriausybės stabilumo V. Landsbergis diskusijoje nedalyvavo.

K. D. Prunskienė išvyko pas M. Gorbačiovą kalbėtis dėl kariuomenės veiksmų ir jaunuolių prievartinio ėmimo į sovietų kariuomenę.

V. Landsbergis išsiuntė telegramą M. Gorbačiovui, viliodamasis siekti pažangos normalizuojant Lietuvos ir SSRS santykius.

8 diena. Pasinaudodama kainų padidinimu „Jedinstvo“ ir LKP ant SSRS platformos surengė AT šturmą, kuriame dalyvavo maždaug 3000 žmonių. V. Landsbergis kreipėsi į vilniečius. Tuo pat metu LR AT nutarė sustabdyti Vyriausybės nutarimą dėl maisto produktų kainų pakėlimo. Už balsavo 100, prieš – 4, susilaikė – 4.

Ministrės pirmininkės pavaduotojas A. M. Brazauskas protestuodamas bandė iš AT salės išvesti ministrus. V. Landsbergis kreipėsi į juos, kad prisimintų duotą priesaiką. Ministrai pasiliko. Įėjo iš Maskvos grįžusi K. D. Prunskienė. Ji pareiškė apie Vyriausybės *incorpore* atsistatydinimą. Už balsavo 72, prieš – 8, susilaikė – 22.

Per tą laiką susirinkę vilniečiai, kuriems vadovavo Sąjūdžio ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Vilniaus skyriaus vadovai, išstūmė nuo AT rūmų susirinkusius maištininkus. Taip įrodyta pilietinė valia ir galia. Todėl ir toliau tauta buvo kviečiama prie svarbiausių objektų, AT ir RTV rūmų bei RTV bokštų.

Sudarytas sąrašas, kuriame nurodyta, kokių Lietuvos miestų ar rajonų žmonės budės prie LR parlamento artimiausiomis dienomis.

Maištininkai kartu su desantininkais užiminėjo kitus objektus. SSKP platformininkai reikalavo Lietuvoje įvesti SSRS prezidento valdymą. M. Gorbačiovas atsiuntė LSSR AT (atkreipiu dėmesį – ne LR AT) ultimatyvų raštą, kuriame pasiūlė (predlogajet – rus., šiuo atveju tolygu reikalavimui – P. V.) „nedelsiant ir visiškai atkurti SSRS Konstitucijos ir Lietuvos SSR Konstitucijos galiojimą, panaikinti anksčiau priimtus antikonstitucinius aktus“.

12 diena. 22 valanda. „Nacionalinis gelbėjimo komitetas“ paskelbė, kad perima valdžią. **24 valandą** prie LR AT 20 žmonių grupė pasirodė su peticija, kad AT perduotų valdžią „gelbėjimo komitetui“, ir tikriausiai įvertino padėtį. Iš Maskvos į Lietuvą išvyko SSRS Aukščiausiosios Tarybos delegacija, kurią sudarė SSRS AT Tautybių tarybos nariai: Borisas Oleinikas, Levonas Ter Petrosianas, Nikolajus Dementejus ir SSRS AT Žmogaus teisių viešumo komiteto pirmininkas Vladimiras Fotejevas. Jie kažkodėl nutarė nakvoti Minske. Vilniaus oro uoste jų lėktuvas nusileido **sausio 13 dieną 10 valandą 40 minučių, 12 val. 25 min.** jie atvyko į LR AT, o **13 val. 37 min.** išvyko į karinį Šiaurės miestelį.

Galbūt dabar paaiškėjo, kad apie **4 valandą** dar nebuvo praėjusi grėsmė ir nebuvo aišku, ar desantininkai puls. AT deputatai – taip tada buvo vadinami parlamentarai – dirbo, bandė daryti poveikį pasaulio galingiesiems, laukė pabundant M. Gorbačiovą, nes į Lietuvos Vyriausybės atstovo AT deputato E. Bičkausko pastangas susisiekti su juo gaudavo atsakymą, kad Prezidentas ilsisi. O pamojuota pro AT rūmų langelį ranka, pranešant, kad parlamentai neišsiskirstė, kad tikisi, jog Lietuva, o su ja ir visi budintys nugalės.

Po šios dienos grėsmė dar ilgai nebuvo praėjusi. Barikados tvirtėjo. Tauta budėjo prie Laisvės institucijos, o ne gynė parlamentarus.

Tą naktį LR AT priėmė nutarimus „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinosios gynybos vadovybės sudarymo“ ir „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės emigracijoje“ (egzilinės – P. V.), kreipėsi į pasaulio vyriausybes: „Kreipiamės į pasaulio valstybes prašydami nedelsiant pripažinti, kad SSRS užpuolė kitą valstybę – suverenią Lietuvos Respubliką“, suteikė Lietuvos Respublikos atstovybei Maskvoje pasiuntinybės statusą, o Vyriausybės atstovui E. Bičkauskui – pasiuntinio rangą.

Jau **5 valandos 45 minutės.** Norvegijos Vyriausybė kreipėsi į Jungtinių Tautų Organizaciją su pareiškimu „Dėl agresijos Lietuvoje“, prašydama skubiai sušaukti Saugumo Tarybą padėčiai Lietuvoje apsvarstyti.

LR AT dirbo, nors nežinojo Maskvos paruošto scenarijaus. Jo nežinojo, sprendžiant pagalvėlesnius pasiteisinimus, net pati Maskva. Vyko avantiūra: pabandykim ir pažiūrėsim, kas išeis.

Kartu su parlamentarais tą naktį dirbo ir dauguma AT personalo darbuotojų. V. Landsbergis griežtai įsakė moterims, ypač ištekėjusioms ir turinčioms vaikų, palikti rūmus ir savo pavyzdžiu atitraukti nuo rūmų visas moteris. Jos kategoriškai atsisakė vykdyti AT Pirmininko reikalavimą. O prie rūmų susirinkusios moterys giedojo „Marija, Marija“ ir šventintu vandeniu žymėjo liniją, kad pro ją tankai nepraeitų. Jei kas susirinkusiems būtų pasiūlęs išsiskirstyti, būtų palaikytas provokatoriumi, švelniausiu atveju – apšauktas.

Kitą dieną, kai paminėta SSRS delegacija jau buvo apsilankiusi AT, deputatai paprašė, kad pats V. Landsbergis išeitų ir paprašytų pavargusiuosius eiti ilsėtis. Kitų nebūtų klausę.

Vėliau visi vadai purtėsi atsakomybės. SSRS gynybos ministras D. Jazovas tvirtino, kad nurodymo smurtui iš centro nebuvo. Esą sprendimą priėmė Vilniaus įgulos viršininkas generolas V. Uschopčikas. Tačiau dar 12 valandą vadovauti kariuomenės veiksmams į Vilnių atvyko jo pavaduotojas V. Ačalovas. SSRS sausumos kariuomenės vyriausiasis vadas, armijos generolas Valentinas Varenikovas, kiek žinau, už aktyvų dalyvavimą rugpjūčio puče sovietų įkalintas, vėliau Rusijos išteisintas, ne taip seniai per TV kaltino M. Gorbačiovą nepastovumu, nes vakare būdavo vienos nuomonės, o rytą – kitos, ir kad V. Landsbergis jį vyniojo apie pirštą. Šis generolas buvo atvykęs sausio 14-ąją. Atsakomybės purtėsi, bet užgrobtų objektų negrąžino.

Dėl apdovanojimų Sausio 13-osios medaliais. Kuklumas žmogų puošia. Bet ne tiek, kad nuoskaudą jaustum. Į tai reikėjo atkreipti LRT ir Vilniaus greitosios pagalbos vadovybių dėmesį. Jeigu jos būtų nepasikuklinusios kreiptis į bet kurį parlamentarą, neabejoju – kiekvienas būtų išsiaiškinęs. Man regis, kad ir parlamentaras Zigmas Vaišvila šiuo medaliu nėra apdovanotas, nors buvo sumuštas, gydytas ligoninėje, suplėšytas jo kostiumas ir kita apranga.

Bet svarbiausia, autoriau, kad už nuoskaudas Jums brangiau Tėvynės Laisvė, kad Jūs vėl, reikalui esant, jos eitumėt ginti.

Galiu patarti. Perskaitykite savo publikaciją pradėdami nuo apačios. Kylant į viršų Jūsų nuoskauda mažės ir visai išnyks. Pažiūrėkite į veidrodį, pamatysite besidžiaugiantį vyrą, ir pajusite kaip Jums siunčia palaimą iš aukštybių Jūsų šviesaus atminimo Mama. Ir dar pajusite, kad Laisvoje Lietuvoje, nors dar yra daug trūkumų, ypač opių, nuo Karaliaus Mindaugo laikų nebuvo taip gera gyventi, kaip dabar.

Povilas VARANAUSKAS,
Lietuvos Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras

LPKTS valdybos posėdyje

Kovo 14 dieną Kaune įvyko LPKTS valdybos posėdis. LPKTS valdybos pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė apžvelgė valdybos darbą – vyksta pasiruošimas LPKTS suvažiavimui, ieškoma namo Putvinskio gatvėje pirkėjo.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, kalbėdamas apie aktualius LPKTS reikalus, pasidžiaugė sąjungos narių sėkme savivaldos rinkimuose, bet apgailestavo, kad didžiųjų miestų TS-LKD PKTF nariai nepateko į savivaldybių tarybas. Tačiau Šilalės skyriaus nariams, kurie daluvaus ir LPKTS Šilalės filialo veikloje, šie rinkimai ypač sėkmingi.

Atsakingoji sekretorė O. Tamošaitienė pristatė suvažiavimui teikiamų tvirtinti nutarimų projektus, valdyba pritarė.

Valdybos nariai nutarė teikti LPKTS suvažiavimui rezoliucijas: „Dėl pasipriešinimo istorijos dėstymo mokyklose“, „Dėl sumažintų (valstybinių) pensijų grąžinimo“, „Dėl šauktinių“.

Posėdyje svarstyti Alytaus ir Kauno filialų teikimai apdovanoti šių filialų narius žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

L. Kalnikaitė (Šilalės filialas) pasidalijo mintimis apie sunkų darbą ruošiantis rinkimams į savivaldą: rajono laikraštis nespausdino TS-LKD rinkimų medžiagos, kandidatai lankė rinkėjus namuose, kalbėjo asmeniškai.

Ona TAMOŠAITIENĖ,
LPKTS atsakingoji sekretorė

Įvykiai, komentarai

Rinkimų pergalės ir pralaimėjimai

Baigėsi merų rinkimai – prireikė antrojo rinkimų turo, kad visos savivaldybės turėtų ne partijų sutartus, bet pačių rinkėjų išrinktus merus. Tai Lietuvoje daroma pirmą kartą. Apie tiesioginius merų rinkimus buvo kalbėta ne kartą, žmonės buityje ir politikai viešuose disputuose sulaužė ne vieną ietį, aiškindamiesi tokio pasirinkimo principo privalumus ir trūkumus. Vieni teigė, kad partinis principas neatspindi rinkėjų nuomonės, kiti kalbėjo apie kolektyvinę atsakomybę.

Taigi per ateinančių ketverių metų kadenciją žmonės galės įsitikinti, kas yra geriau: ar su partija atsakomybės ryšiais nesusaistytas meras, ar vis dėlto jaučiantis atsakomybę prieš savo partiją? Kitaip tariant, už padarytas mero klaidas per kitus rinkimus turės atsakyti partija, ar... nebus kam (pavyzdžiui, kas atsakys už visuomeninio judėjimo, kurio po rinkimų gali nelikti nė kvapo, iškelto ir nugalėjusio kandidato klaidas?).

Rezultatas neblogas, bet nėra ir džiuginantis

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos vadovas Andrius Kubilius pateikė 2015-ųjų metų savivaldybių rinkimų rezultatų vertinimą:

„Pagal rinkėjų paramą (per 180 tūkstančių rinkėjų parama) ir pagal išrinktų merų skaičių (11) esame antra partija po socialdemokratų. Rezultatas nėra labai blogas, bet nėra ir džiuginantis. Mes turėjome 13 merų, turėsime 11. Socialdemokratai prarado didžiausią merų skaičių – turėjo 22, prarado 6 ir turės 16, todėl turėtų būti vadinami didžiausiais rinkimų pralaimėtojais. Valdančioji koalicija (socialdemokratai, „darbiečiai“ ir „tvarkiečiai“) turės 22 merus, mes su liberalais – 20 savivaldybių vadovų.

Nepaisant to, kad nelaimėjome rinkimų Vilniuje, džiaugiamės, kad Vilniuje nebus Artūro Zuoko. Sveikiname Remigijų Šimašių ir tikimės, kad Remigijui pavyks suvaldyti labai sudėtingą A. Zuoko palikimą.

Galutiniai Kauno rezultatai tikrai nenudžiugino. Surinktas balsų skaičius mūsų partijai yra geras, net geriausias nuo 2000 metų, bet to neužteko, kad turėtume merą. Tiek Kaune, tiek Panevėžyje rinkėjai, kurie ir anksčiau už mus nebalsuodavo, nebalsavo ir šį kartą už mūsų kandidatus. Tai ir lėmė mūsų rezultatą. Kaune šiuose rinkimuose vienintelis skirtumas nuo ankstesnių yra tai, kad tie rinkėjai, kurie anksčiau nebalsuodavo už mūsų partijos kandidatus, bet balsuodavo už kitas partijas, šį kartą balsavo ne už tas mažesnes partijas, bet balsavo už Visvaldą Matijošaitį.

Didžiuosiuose miestuose matome, kad, išskyrus Klaipėdą, visur kitur veikiantys merai nepajėgė laimėti. Kaip ir sakėme prieš rinkimus, tiesioginiai merų rinkimai gali būti labai patogus būdas dideliems pinigams ir totaliniam populizmui veržtis į valdžią. Šį kartą to pasekmes matome Kaune, Šiauliuose, Biržuose. Šiandien galime tik spėlioti, kokios bus tokių rinkimų rezultatų pasekmės konkretiems miestams.

Mes galime pasidžiaugti, kad laimėjome tokiose savivaldybėse kaip Kaišiadorių, Kupiškio ar Skuodo, kur mūsų jaunos, energingos komandos sugebėjo pasiekti tikrai puikių ir mums netikėtų rezultatų. Tai rodo, kad energinga veikla net ir gilios opozicijos sąlygomis ir gilioje provincijoje gali duoti labai gerų rezultatų. Galiu tik pasveikinti tų savivaldybių rinkėjus su teisingu sprendimu.

Rinkimų rezultatai yra ne tik tai, kas kiek balsų gavo ir kiek mandatų ar merų postų iškovojo. Rinkimų rezultatas yra ir tai, ką pati rinkimų procedūra pasako apie mūsų demokratijos būseną. Deja, tenka konstatuoti, kad Lietuvoje demokratija yra vis dar labai lengvai „perkama“ ir todėl apie tai nekalbėti tiesiog negalima.

Neišvengiamai tenka įvardinti ryškias problemas, kurių Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) preventyviai nesugebėjo spręsti, neteikė jokių racionalių ir efektyvių pasiūlymų, kaip tokias problemas spręsti ir todėl visa atsakomybė už šių metai po metų nesprendžiamų problemų sankaupą tenka išimtinai VRK ir jos vadovui Zenonui Vaigauskui.

Problemos, kurios šiuose rinkimuose badė akis

Tradicinis balsų „pirkimas“: „Pagėgių liaudies respublikos“ sindromas plinta nesustabdomai per visą Lietuvą. Z. Vaigauskui atrodo, kad skundų gaunama mažiau, tačiau „Baltųjų pirštinių“ ataskaitos rodo priešingai.

Didelio skaičiaus rinkėjų „perkėlimas“ į šalia esančią apygardą. Naujas šių rinkimų reiškinys akivaizdžiai parodė, kad rinkimų prižiūrėtojai tokiems pokyčiams nepasiruošę.

„Juodųjų buhalterijų“ lėšų naudojimas. Nepaisant ryškiai matomų neatitikimų tarp Darbo partijos kandidatų Vilniuje deklaruojamų santaupų ir aukojamų partijai sumų, VRK sugebėjo iki pat rinkimų nesiimti jokių ryžtingesnių veiksmų.

Nekontroliuojamos išlaidos išorinei reklamai ir reklamai žiniasklaidoje. Nors akivaizdžiai matėsi, kad kai kurie kandidatai nupirkę žymiai didesnius reklamos plotus ir reklamai išleidę žymiai didesnes sumas, tačiau VRK iki rinkimų neskelbė jokių stebėsenos rezultatų, o po rinkimų tokios stebėsenos rezultatai nebeturi jokios reikšmės.

Nekontroliuojamos rinkimų komitetų išlaidos politinei reklamai tarp rinkimų. Tai leidžia atskiriems rinkimų komitetams išleisti savo rinkimų kampanijoms milžiniškas, nekontroliuojamas lėšas, savo rinkiminę kampaniją vykdant keletą metų, žinant, kad atsiskaityti reikės tik už paskutinius porą rinkimų kampanijos mėnesių.

Šiurkščios, kriminalinio pobūdžio šmeižikiškos provokacijos. Anykščiuose (Anykščių meras Sigutis Obelevičius buvo apšmeižtas neva naudojosi laisvo elgesio moters paslaugomis, – red. past.) pamatėme, kaip daugelis rinkimų kampanijų gali atrodyti po kelerių metų. Nei VRK, nei teisėsaugos institucijos nėra pasiruošusios tokias provokacijas ištirti per kelias dienas, kad iki rinkimų rinkėjai žinotų teisybę.

Šios mūsų rinkimų procesų bėdos, sukeliamos siekio dideliais pinigais nesąžiningai nulemti rinkimų rezultatus, nėra naujos, tokių tendencijų matėme ir anksčiau. Kai kurios naujos tendencijos įgauna pagreitį, tačiau VRK vadovas kiekvieną kartą raportuoja, kad viskas gerai arba, kad jis pats nieko negali padaryti, arba kad iki kitų rinkimų VRK pasitaisys. Noriu priminti, kad Z. Vaigauską socialdemokratai sugrąžino po to, kai 2012 metų pabaigoje jis buvo atleistas iš pareigų. Matyti, socialdemokratų rinkimų rezultatams toks VRK pirmininkas yra labai svarbus.

Norint įveikti šias rinkimų bėdas, reikia: kitos VRK vadovybės, kuri ne tik per rinkimus pabustų, bet ir tarp rinkimų ieškotų ir siūlytų būdų, kaip tobulinti įstatymus, kad šioms tendencijoms būtų preventyviai užkirstas kelias; numatyti aiškią partijų ar rinkimų komitetų atsakomybę bent jau tais atvejais, kai būna akivaizdu, kad partijų kandidatai perka balsus ar perkėlinėja rinkėjus, kai naudoja „juodąsias buhalterijas“. Atsakomybė turi būti ne tik juridinė, bet ir didelės apimties finansinės baudos, kad partijos būtų atgrasintos nuo tokių metodų naudojimo.

Džiaugiuosi, kad Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai išlieka viena iš nedaugelio partijų, kuri netoleruoja jokio nesąžiningumo savo rinkimų kampanijose.

Šiandien visi suvokiame, kad geopolitiniai iššūkiai Lietuvai tik stiprėja. Gerai, kad rūpinamės savo kariniu gynybiniu potencialu, pradedame rūpintis informacinės erdvės apsauga. Tačiau iki šiol tikrai per mažai dėmesio skiriame demokratinės erdvės apsaugai. Turėdami tiek korupcinių landų, per kurias dideli pinigai gali nulemti mūsų rinkimų rezultatus ir demokratijos ateitį, galime sulaukti, kai tie dideli pinigai, kuriais bus siekiama nupirkti rinkimus, ateis iš Rytų. Kas žino, iš kur jie ateina dabar? Metas pabusti, ir ne tik Kaunui.“

Netinkama rinkimų strategija – nesėkmės priežastis

Sunku nesutikti su opozicijos lyderio A. Kubiliaus vertinimais – kai ką iš jo įvardytų blogybių yra minėjusi ir valstybės vadovė Dalia Grybauskaitė (pavyzdžiui, masinį rinkėjų persikėlimą į kitą apygardą). Tačiau A. Kubilius nepalietė savo partijos klaidų, kurių skaudžiausias rezultatas – prarastas Kauno miesto mero postas. Tai ne šiaip praradimas, tai partijos garbės reikalas – juk Kaunas visada buvo vertinamas kaip dešiniųjų, provakarietiškų, antikomunistinių ir antiputiniškų jėgų bastionas. Deja, dideli konkurentų pinigai ir netikusi savųjų strategija baigėsi pralaimėjimu. O netikusi todėl, kad rinkėjus į savo pusę buvo bandyta palenkti išryškinant ne savo privalumus, bet akcentuojant konkurento blogybes. Blogiausia, kad tai buvo daroma gerokai pavėluotai – po pirmojo rinkimų turo. Juk tuo metu vargu ar rinkėjai dar nebuvo apsisprendę, už ką balsuoti, ir sauja druskos (nepaisant, kad tai pati akivaizdžiausia teisybė) į konkurento lėkštę galėjo duoti tik atvirkštinį rezultatą. Sutikite, – jei Alytuje būtų vykęs antrasis turas ir tik prieš jį būtų išlindę viešumon skandalingi dabartinio Alytaus mero socialdemokrato Jurgio Krasnicko „meilės Tėvynei“ prisipažinimai, niekas nebūtų jų vertinę rimtai, veikiau būtų palaikę neabejotinomis šmeižto technologijomis ir netgi stotų jo pusėn. Tiesa, kol kas vyksta tyrimas dėl šio skandalingo reikalo, tačiau akivaizdu, kad triuškinamas socialdemokrato pralaimėjimas visuomeninkų kandidatui nebuvo atsitiktinis.

Kita bėda – negatyvios medžiagos apie konkurentą pateikimas: ji turi būti konkreti, akivaizdi, aktuali ir neatremiama abstrakčiais argumentais. Deja, jei oponentui pateikti kaltinimai tik dėl to, kad sovietmečiu jis buvo milicininkas, tai, atleiskite, ką norėta tuo pasakyti – ar tai, kad būtų buvę geriau, jei jis būtų buvęs kriminalinis elementas? (Būtent tai įstrigo daugeliui kauniečių, ypač neturinčių geresnio išsilavinimo.) Ir jokios naudos iš „faktų“, paremtų gandais. Tai pati tikriausia „antireklama“. Belieka tikėtis, kad iš šių klaidų bus pasimokyta.

Parengė Ginčaras MARKEVIČIUS

A. Kubilius nekandidatuos į TS-LKD pirmininko postą

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Andrius Kubilius kovo 17 dieną išplatino laišką bendražygiams, kuriame praneša, jog nedalyvaus partijos pirmininko rinkimuose ir remia Gabrieliaus Landsbergio kandidatūrą.

„Giliai ir atsakingai apgalvojęs visas aplinkybes, susiklosčiusias tiek partijos vidaus gyvenime, tiek Lietuvos politinės raidos perspektyvose, tiek matant aštrėjančius geopolitinius iššūkius, aš dar iki savivaldos rinkimų galutinių rezultatų buvau apsisprendęs nebekandidatuoti partijos pirmininko rinkimuose. Dabar tai visiems ir pranešu. Ta pačia proga visus bendraminčius bei bendražygius raginu paremti jaunesniojo mūsų kolegos Gabrieliaus Landsbergio kandidatūrą į mūsų partijos pirmininko postą,“ – rašoma laiške. Savo apsisprendimą A. Kubilius pagrindė keletu argumentų. Pirmiausia – būtinybė atsinaujinti partijos vadovybei ir apjungti visus: ir jaunesnius, ir vyresnius, ir tuos, kurie save laiko konservatoriais, ir tuos kuriems rūpi krikščioniškoji demokratija, ir buvusius tremtinius, ir tautininkus.

A.Kubilius padėkojo visiems skyriams ir bendražygiams, o G. Landsbergiui palinkėjo sėkmės ir tvirtybės.

„Tremtinio“ inf.

Sveikiname

Ąžuolas puošiasi plačiašakiais vainikais, o tavo metai – šviesiais darbais, gražiais užmojais, lakiomis mintimis. Tėvynės dienų ritme žmonių džiaugsmui pragyventi metai skamba kaip daina, sušildyta širdies.

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname ilgametį LPKTS Panevėžio filialo pirmininką, tarybos narį **Algirdą BLAŽĮ**.

Linkime geros sveikatos, dvasios stiprybės, ilgiausių metų.

LPKTS Panevėžio filialas

Nuoširdžiai sveikiname ilgametį LPKTS Panevėžio filialo pirmininką, LPKTS Panevėžio apskrities koordinatorių, valdybos narį, „Tremtinio“ talkininką **Algirdą BLAŽĮ 80-ojo** jubiliejaus proga.

Linkime sveikatos, energijos, kūrybinio įkvėpimo ir Dievo palaimos.

LPKTS valdyba,
„Tremtinio“ redakcija

Nuoširdžiai sveikiname garbingą jubiliejų švenčiančius LPKTS Panevėžio filialo narius:

85-ąjį – Emiliją JANICKIENĘ ir **Genovaitę KAIRIENĘ,**

80-ąjį – Vandą VALENTONIENĘ,

75-ąjį –Ireną KAŠČIULIENĘ ir **Joaną NACICKAITĘ.**

Linkime sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Panevėžio filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga sveikiname buvusią tremtinę **Bronytę KRIAUČIŪNIENĘ** ir linkime stiprios sveikatos bei Dievo palaimos.

LPKTS Biržų filialas

Pavasario taku gimtadienis atėjęs
Teatneša daug laimės, džiaugsmo valandų,
Lai sunkios dienos pralekia lyg vėjas,
O laimės valandos lai slenka pamažu.

Gražaus **70-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Alvydą ANANKĄ**, LPKTS Alytaus filialo narį, choro „Atmintis“ dalyvį. Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, ilgų ir laimingų metų.

LPKTS Alytaus filialas
ir choro „Atmintis“ dainininkai

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusią Irkutsko sr. Čeremchovo r. Kirzavodo Nr. 2 gyvenvietės tremtinę **Bronę DAMAŠEVIČIŪTĘ-GRINIENĘ.**

Linkime geros sveikatos, stiprybės ir Dievo palaimos.

Likimo draugės Irena ir Regina
Audzevičiūtės

Padėka

Steponui Taškui – 100 eurų,
Adelei Kryžauskienei – 50 eurų,
už auką nuo karo nukentėjusiems Ukrainos žmonėms.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
TS-LKD PKTF pirmininkė
Vincė Vaidevutė Margevičienė

Dalijamės širdies šiluma

LPKTS Šiaulių filialas jau turi tradiciją sveikinti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos – Kovo 11-osios – proga Šiaulių buvusius tremtinius ir politinius kalinius, kuriems sukako 90 ir daugiau metų. Sudarome keletą mobilių grupelių iš poskyrio pirmininko ir bent vieno seniūno ir nunešame kuklius lauknešėlius, pasikalbame su kiekvienu. Senoliai, sulaukę netikėtų svečių, būna maloniai nustebinti. Džiaugsmu nušvinta akys, veidas, kad jie nepamiršti, svarbūs, kad apie juos galvojama.

Aplankėme Alfonsą Stakėną, vasarį atšventusį 90-ąjį gimtadienį
E. Manovo nuotrauka

Lankydami savo žmones nešame jiems džiaugsmą, norą ir toliau dalyvauti LPKTS veikloje. Mums labai svarbu, kad apie šią gyvenimo šventę ir skaudžią istoriją išgirsta ir sužino senolių vaikai, vaikaičiai. Linkime savo senoliams ilgų gyvenimo metų, sveikatos, Dievo palaimos.

Valerija
JOKUBAUSKIENĖ,
LPKTS Šiaulių filialo
pirmininkė

Knygos pristatymas Šančių bibliotekoje

Prisiminimais dalijasi buvęs partizanas Antanas Obelevičius-Tautginas

LPKTS knygos „Jonas Misiūnas-Žalias Velnias“ pristatymą Kauno savivaldybės Vinco Kudirkos bibliotekos Šančių filiale lydėjo dvi prasmingos parodos: kolekcionieriaus Henriko Kebeikio atminimo ženklų su Lietuvos simbolika bei architekto, dailininko Jono Lukšės Kauno miesto fortų piešiniai. Jos nukėlė mus į Lietuvos valstybingumo ištakas 20 amžiaus pradžioje, tautinio Atgimimo ir Pirmojo pasaulinio karo pradžią.

Nuo knygoje aprašyto tautos pasipriešinimo pradžios prabėgo septynios dešimtys metų. 1944 metų vasario 5 dieną Jonas Misiūnas įstojo į generolo Povilo Plechavičiaus Vietinės rinktinės karo mokyklą Marijampolėje, kurią po kelių mėnesių išvaikė naciai. Kariai jėga buvo suvaryti į vagonus ir išvežti į Vokietiją gaminti ginklų nacių kariuomenei. Dalis kariūnų sugebėjo pasitraukti, tarp jų ir J. Misiūnas. Tuomet jis kartu su pasitraukusiais „plechavičiukais“ grįžo į Kaišiadorių kraštą ir vėl saugojo geležinkelį ties Kaugonių stotele. Tada du būriai po 12–15 vyrų saugojo geležinkelį ir vietos gyventojus nuo raudonųjų partizanų. Apsauginiai poromis tikrino bėgius, saugojo stotelę. Tarnyba buvo labai pavojinga, nes dalis geležinkelio ėjo pamiške, vietos gyventojai skundėsi, kad raudonieji partizanai atiminėja maistą, pjauna gyvulius, šaudo nekaltus žmones.

1944 metų liepos pradžioje Raudonosios armijos divizijos priartėjo prie Vilniaus. J.Misiūnas su draugais pradėjo kaupti ginklus ir slėpti juos Kaugonių apylinkėse. Tarp vietos gyventojų susirado pagalbininką – 28 metų buvusį Lietuvos kariuomenės puskarininkį Andrių Petkevičių. Išvykdamas į Čiobiškio, Musninkų apylinkes (dabar Širvintų rajonas) paliko Andriui dalį ginklų, vežimą paslėpė Čiobiškio klebonijoje. Andrius tapo artimu Žalio Velnio pagalbininku Aguona, 1945 metais paskirtas DKA A rinktinės 4-ojo bataliono kuopos vadu. Išvykimas sietinas su tuo, kad 1944 metų pavasarį jis Žasliuose susipažino su Lietuvos laisvės armijos (LLA) savanoriu Česlovu Tveraga, gimusiu 1921 metais, iš Rusių Rago kaimo Musninkų valsčiaus. Suprato jiedu, kad Kaugonys – strategiškai ne pati geriausia vieta: geležinkelis, netoli prabėgantis Kauno–Vilniaus plentas, vėliau įrengtas lauko aerodromas, gyventojų trobose apsigyvenę kariškiai. Česlovas agitavo persikelti per Nerį ir pasirinkti jo gimtąsias apylinkes, sakydamas, kad Musninkuose daug ramiau, žmonės patriotiškai nusiteikę.

Knygos pristatyme dalyvavęs ginkluotos kovos dalyvis Antanas Obelevičius, turėjęs Tautgino slapyvardį ir priklausęs Didžiosios Kovos rinkinei, vėliau sovietų lagerio politinis kalinys (beje, kitų metų vasario 11 dieną jam sukaks 90) pasakojo, kad pasipriešinimo pradžioje mokėsi Kauno 4-oje amatų mokykloje, su draugais Romu Pagodinu, Romualdu Prascieniu, Aleksu Jakubčioniu, Stasiu Paškevičiumi ir kitais užmezgė ryšius su Lietuvos laisvės armijos Kauno skyriumi, rinkosi Pažaislio pušyne, ten mokėsi partizaninės kovos metodų. Iš pradžių kovotojams teikė medikamentus, platino Žalio Velnio atsišaukimus, partizaninius laikraštėlius. Per seserį Magdeleną Valiukienę užmezgė ryšį su Kaišiadorių partizanais... Už dviejų metų pasipriešinimą okupacinei valdžiai Antanui Obelevičiui-Tautginui skyrė dešimties metų lagerių bausmę...

Susitikimo dalyvė Ona Arbočiūtė, kilusi iš Čiobiškio krašto (Musninkų valsčius, dabar – Širvintų rajonas), pasidžiaugė, kad knygoje radusi aprašytus savo tėviškės žmones, nes čia prasidėjo Jono Misiūno-Žalio Velnio veikla, partizanavo jos pusbroliai.

Vinco Kudirkos bibliotekos darbuotoja Dalia Poškienė, pristatydama susitikimo dalyvius, pasidžiaugė, kad esame neabejingi mūsų tautos istorijai, žinome, kad norime būti nepriklausomi nuo pat Lietuvos valstybingumo pradžios; dėkojo knygos autoriams, kad savo darbu įamžino Jono Misiūno-Žalio Velnio ir jo bendražygių atminimą.

Stanislovas
ABROMAVIČIUS

Viltis – sugrįžti į Tėvynę

Nepaprastai didelę vertę turi dvasinių vertybių perteikimas gyvai – iš kartos į kartą. Man nuo pat vaikystės teko unikali patirtis – išgirsti močiutės išgyventus, vaikystėje išjaustus įvykius apie 1949 metų tremtį. Močiutė su broliukais ir sesute dažnai girdėjo neramias tėvų kalbas apie trėmimus. Vieną naktį išgirdę beldimą į duris vaikai viską suprato... Šeimą nuvežė į Šeduvos geležinkelio stotį. Klaikiausia akimirka buvo, kai traukinys sušvilpė ir ešelonas su tremtiniais pajudėjo. Dar ir šiandien išgirstas traukinio švilpesys primena patirtą skausmą. Sunkus darbas lentpjūvėje dviem pamainomis, klimato pasikeitimas darė savo. Mirė močiutės tėvas. Blėso visų tremtinių sveikata, daugelis atgulė Sibiro kapinėse.

Toks sunkus gyvenimas nesunaikino dvasinės stiprybės, o išugdė dar didesnį gerumą, pagalbą vienas kitam ir viltį sugrįžti į Lietuvą. Per daugelį metų tremtinių kapinių plotai užaugo medžiais, bet likusių gyvųjų širdies atmintis subrandino dar didesnę meilę Lietuvai ir pasiaukojimą dėl jos. Buvo išpildytas tremtinių noras sugrįžti į Lietuvą – parvežti daugelio ten mirusių tremtinių palaikai.

Mano močiutės, 1949 metų tremtinės, atsiminimai

Neramūs tėvų pokalbiai apie trėmimus į Sibirą mus, vaikus, slėgė ir gąsdino. Tėvai raminosi, kad jų šeimos neveš, nes jie ne „buožės“, jų vardu žemės buvo tik devyni hektarai, o likusi – tetų. 27 hektarus nupirko dėdė Antanas, 1918 metais išvykęs į Ameriką ir dirbęs sunkų darbą anglies šachtoje. Visa žemė padalyta trims savininkams – tėvui ir dviem tetoms. Vieną naktį pasigirdo beldimas į duris... Kareiviai buvo apsupę namą. Kilo triukšmas. Mes, vaikai, pradėjome verkti ir šaukti, o kaimo šunys – kaukti. Vadinamieji stribai: Aleksandriukė ir Rancovas, buvo labai žiaurūs: mušė mamą, neleido pasiimti šiltų drabužių, cukraus, lašinių, taukų, miltų... Visus susodino į mašiną: tėvą Juozą Širmulį, mamą Juliją Širmulienę ir penkis 6–15 metų vaikus. Palikome gimtąjį Gankių kaimą ir Baisogalos parapijos bažnyčią. Nuvežė į Šeduvos stotį ir susodino į vagonus. Mūsų vagone buvo labai daug žmonių, tarp jų ir nevaikštančių. Traukiniui pajudėjus ešelonas raudojo, kai kurie giedojo giesmes, kai kurie meldėsi. Taip ir palikome Lietuvą.

Vežė dvi savaites. Atvežė į Irkutsko sritį, Tulūno miestą. Apgyvendino barake, po dvi šeimas viename kambaryje. Tėvai ir broliai nuo 12–15 metų dirbo lentpjūvėje dviem pamainomis. Vietiniai rusai – geri žmonės: atnešdavo bulvių, raugintų kopūstų, taip pat gaudavome siuntinių ir iš Lietuvos. Vasarą visi barako vaikai, lydimi suaugusiojo, eidavome į mišką uogauti – girtuoklių, bruknių. Miške, aikštėse tarp medžių, sodindavome bulves.

Nuolat susirašinėjome su Lietuvoje esančiais giminaičiais, ilgėdavomės jų, šimtamečio ąžuolo kieme, paukščių, savo miško, kuriame rinkdavome baravykus, riešutus. Prisimindavome Baisogalos miestelį, bažnyčios varpų skambesį.

Slinko laikas. Sibire gimė brolis. Sunkus darbas lentpjūvėje darė savo, blėso tėvų sveikata. Tėvas susirgo tuberkulioze. Rusai dar bandė jį gydyti šuns taukais, bet liga nepasitraukė ir 1951 metų vasarą jis mirė.

Ilgas kelias į Lietuvą

1953 metais mirus Stalinui amnestavo daugiavaikes šeimas. Reikėjo daug pinigų keliauti į Lietuvą. Šeima sutaupė vyresniojo brolio kelionei. Susidarė grupelė vaikų iš visų barakų ir išleidome juos į kelionę. Po metų dar du vaikai grįžome, dar po metų – likusi šeima. Vyresnįjį brolį priglaudė dėdė Kaune. Seserį ir kitą brolį priglaudė dėdė ir teta, gyvenę kaime. Mažasis broliukas su mama grįžo į savo namus, kuriuose gyveno tremties išvengusios tetos. Vyriausiasis brolis prisiglaudė pas dėdę Kaune. Sesuo, sidabro medaliu baigusi vidurinę Tulūno mieste, įstojo į Kauno medicinos institutą. Pasimokiusi metus buvo pašalinta dėl tremtinės statuso. Tuo metu brolis tarnavo sovietų armijoje Baltarusijoje, jis nuėjo pas vadą ir pareiškė, kad jeigu sesuo negali mokytis, tai tuo labiau jis negali tarnauti kariuomenėje. Karininkas pasakė: „Nesikarščiuok, vaikinuk, sutvarkysim tą reikalą“, ir sutvarkė – sesuo buvo grąžinta į institutą. Aš baigiau Juozo Gruodžio muzikos technikumą ir Vilniaus universitetą. Jauniausias brolis Šiaulių pedagoginiame institute baigė fiziką. Palengva pradėjo gyti tremties žaizdos.

Zenonas ir Antanas Širmuliai Tulūne

Palaikų parvežimo ekspedicija

Praėjus 40 metų atsirado galimybė parvežti tėvo palaikus. Į ekspediciją išvyko jauniausias brolis, gimęs Sibire ir vyriausias. Pastarasis savomis rankomis buvo pastatęs tėvo kapui kryžių ir tvorelę. Juos atpažinęs ir rado tėvo kapą, nors per 40 metų kapinėse jau žaliavo užaugęs miškas. Tėvo kaulus sudėjo į skardinę dėžę ir parvežė į gimtinę. Buvo išpildytas jo noras grįžti į Tėvynę.

Stefanija ŠIRMULYTĖ

Dokumentinių filmų kūrėjas

Justinas Lingys yra vienas iš produktyviausių istorinių dokumentinių filmų apie 1918 metų vasario 16-osios Akto signatarus, Lietuvos okupacijas, ginkluotą pasipriešinimą, lietuvių tremties vietas kūrėjas.

Gimė 1960 metais Plungėje, studijavo Kauno politechnikos institute Automatikos fakultete, tačiau po ketverių metų darbo pagal specialybę pasuko kita kryptimi. Baigė Lietuvos muzikos ir teatro akademiją, tapo televizijos filmų režisieriumi, įgijo Teatro meno magistro laipsnį. Dirbo Lietuvos kino studijoje, Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje, statė spektaklius profesionaliuose teatruose. Sukūrė kelias dešimtis dokumentinių filmų, apybraižų, televizijos laidų ciklų, skirtų Lietuvos istorijai, tradicijoms, atminimo įamžinimui, žymių asmenybių portretams.

1992 metais debiutavo vaidybiniu filmu „Laikas nenusakomai brangus“, 2003 metais tapo LRT skelbto konkurso pagrindinio prizo laureatu už dokumentinį video filmą „Mediniai Lietuvos dvarai“; už filmus „Dr. Jonas Basanavičius“ ir „Dr. Jonas Šliūpas“ kartu su kolege, scenarijaus autore Inga Beruliene pelnė Vinco Kudirkos premiją.

Tarp žinomiausių Justino Lingio darbų yra kartu su Lietuvos nacionaliniu muziejumi sukurti: „1918 m. Vasario 16-osios Akto signatarai“, „Pasijutau Lietuviu esąs. Dr. Vincas Kudirka“, „Dr. Jonas Basanavičius“, „Dr. Jonas Šliūpas“,„Kalbininkas Jonas Jablonskis“, „Beržoras“, „Raktas į ateitį“ ir kiti. Didele režisieriaus kūrybos sėkme laikytini filmai „Palapiškių kautynės“, „Dvylikos žodžiai“, „Balandiškis“; paskutinis jo penkių dalių darbas „Nuskendusio slėnio pasakojimai“ apie Kauno mariose pradingusius miestelius, kaimus, jų gyventojus ir turtingą istoriją.

„Mano gimtinė – Žemaitija, – sako režisierius – todėl ir traukia prie savęs labiausiai. Kuriantis žmogus vienaip ar kitaip atiduoda duoklę savo gimtajam kraštui. Nors Žemaitijoje nėra didelių miestų, išvystytos pramonės, tačiau yra savita gamta, tėvai, artimųjų kapai, atmintis, jungianti mus su praeitimi, vaikystė. Savo darbuose kalbu apie tai, kas man asmeniškai artima, brangu ir suprantama. Laisvės ilgesį bylojo ir vyresniųjų gyvas žodis apie nepriklausomos Lietuvos laikus, sovietmečiu tikinčiųjų persekiojimus, įvykius Beržore, Žemaičių Kalvarijoje ir kitose bažnyčiose. Nors apie tai nerašė jokia oficialioji sovietinė spauda, gyvas žodis iš lūpų į lūpas greitai rado kelią į tas širdis, kurios buvo išsiilgusios tiesos...“

Vienas įstabiausių Justino Lingio darbų yra ciklas „Karo ir pokario vaikai“. Buvo sumanęs išleisti šešis dokumentinius filmus: „Holokausto vaikai“, „Ledo vaikai“, „Partizanų vaikai“ (dvi juostas), „Vilko vaikai“ ir „Komisarų vaikai“. Žiūrovą pasiekė keturi pirmieji, paskutiniai dar vis svajonėse. „Partizanų vaikų“ juostose pasakojama apie Jono Žemaičio-Vytauto ir Adolfo Ramanausko-Vanago šeimos likimus, „Ledo vaikuose“ pasakojama apie Laptevų jūros pakrančių kankinius.

Šiuo metu režisierius pluša prie dviejų dokumentinių kino filmų apie Lietuvos kunigus ir vyskupus pasipriešinimo kovose ir apie partizanų ryšininkę, rėmėją Rozaliją Preibytę-Žibutę.

Pagal archyvinius duomenis, 1944–1952 metais Lietuvos parapijose sielovadinį darbą dirbo 1120 kunigų. Po sovietinių represijų, 1953 metais jų beliko 754. Tai yra 364 kunigai už paramą ir dalyvavimą pasipriešinimo kovoje buvo suimti, kankinti ir nuteisti. Žinomas ne vienas atvejis, kai kunigai ne tik padėjo partizanams, bet ir vadovavo būriams, kuopoms ar net batalionams. Tarp jų paminėtini – Tauro apygardos partizanų štabo narys ir kapelionas Justinas Lelešius-Grafas, kuopų vadai kunigai Jonas Žvinys bei Antanas Mackevičius. Kaišiadorių vyskupijos Čiobiškio parapijos klebonas Liudvikas Puzonas dar iki Raudonajai armijai pasirodant, tai yra 1944 metų liepos pradžioje kartu su Jonu Misiūnu-Žaliu Velniu ir jo bendražygiais kūrė Didžiosios Kovos rinktinę, Gegužinės klebonas Steponas Rudžionis-Vėjas subūrė vyrus į batalioną ir jam vadovavo.

(keliama į 8 psl.)

Adolfo Ramanausko-Vanago atminimo įprasminimas

1990 metais susidarius tinkamam politiniam klimatui, atminties gaivinimo politika ir jos integravimas į besikuriančią naują visuomenę tapo svarbiu reiškiniu. Visa tai, kas buvo užgožta ir naikinta sovietmečiu, įgavo reikšmingumo bruožų. „Tremtinio“ klubo, vėliau Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos iniciatyva buvo pradėta rinkti ir publikuoti medžiagą apie rezistenciją, leisti istorinį žurnalą „Laisvės kovų archyvas“, savaitraštį „Tremtinys“, atsiminimų knygas – partizanų atminimas pradėtas įprasminti. Išryškėjo ir gretutinis rezistencinės kovos dalyvių įvaizdis, kaip antai sužinojome apie Adolfą Ramanauską-Vanagą ne tik kaip partizaną, bet ir kaip mokytoją. Įvaizdis, kaip kolektyvinio pasakojimo ir kolektyvinės atminties konstruktas, įgavo galutinę vertę – buvo įtvirtintas visuomenėje – būtent kolektyvinės ir kultūrinės atminties terpėje sukurti herojai. Atkūrus nepriklausomybę, partizanai iš sovietmečiu niekintų virto herojais, o pasipriešinimo kovos istorinė atmintis sutelkė visuomenę atminimo ir įamžinimo tradicijų plėtrai.

Mokyklą galima laikyti kolektyvinės atminties kūrėja ir kartu auditorija, į kurią ši atmintis nukreipta. Taigi švietimo sistema yra vienas reikšmingiausių tam tikro tipo atminties pasakojimo, perdavimo ir įtvirtinimo kanalų, per mokyklą įskiepijamas vienoks ar kitoks požiūris, tam tikra vertybių sistema. Pagrindinė mokyklos esmė – išugdyti žmogų, kaip visuomenės narį, įtvirtintį jį, kaip tos kultūros dalį. Todėl mokykla dažnai įtraukiama į kolektyvinės ir kultūrinės atminties plėtojimo sferą, pavyzdžiui, Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazija Alytuje.

Pedagoginė veikla lėmė, kad buvo suformuotas Adolfo Ramanausko-Vanago, mokytojo, įvaizdis. Galiausiai atkūrus Lietuvos nepriklausomybę tapo svarbu įprasminti partizano ir mokytojo A. Ramanausko atminimą žodine ir kartu fizine išraiška. Nuspręsta simboliškai Alytaus 2-ąją vidurinę mokyklą, kurios senajame pastate – buvusioje Alytaus mokytojų seminarijoje – dirbo A. Ramanauskas, pavadinti šio asmens vardu (2010 metais mokyklai suteiktas gimnazijos statusas). Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazija tapo kolektyvinės ir kultūrinės atminties plėtojimo arealu, tam tikro atminties tipo pasakojimo, perdavimo ir įtvirtinimo kanalu.

Siekis švietimo įstaigą pavadinti partizano ir mokytojo vardu nelengvai įgyvendintas. 1994 metų gegužės 23 dieną į mokyklos direktorę kreipėsi Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Alytaus skyriaus pirmininkas Stasys Kizelavičius ir Janina Juodžbalienė prašydami mokyklą pavadinti Adolfo Ramanausko-Vanago vardu. Esminis lūžis įvyko 1994 metų lapkričio 28 dieną, kuomet Alytaus miesto valdybos Švietimo skyrius nutarė įgyvendinti šį prašymą. Po ilgų ginčų ir apklausų (97 procentai apklaustųjų mokinių ir jų tėvų pasisakė prieš A. Ramanausko-Vanago vardo suteikimą mokyklai), nors ir nesulaukus mokyklos bendruomenės sutikimo, Alytaus 2-oji vidurinė mokykla buvo pavadinta Adolfo Ramanausko-Vanago vardu. Suteikus šį vardą, kovo 6-ąją, Adolfo Ramanausko-Vanago gimimo dieną, mokykloje švenčiama mokyklos diena. Adolfo Ramanausko-Vanago vardo suteikimas mokyklai buvo šio asmens, mokytojo, įvaizdžio įprasminimas. Tai vis tik sukėlė ir neigiamą reakciją, nes iškilo klausimas: ar švietimo įstaigą galima vadinti „ginkluoto asmens“ vardu? Šiuo klausimu plačiai diskutavo visuomenė. Į pasipriešinimą buvo įtraukta žiniasklaida, politinės partijos, ypač pasipriešinimo sulaukta iš mokytojų ir mokinių tėvų. Mokykla pavadinta Adolfo Ramanausko-Vanago vardu, pridėtas ir slapyvardis, tapęs aliuzija į ginkluotą kovą. Nors vardo suteikimu buvo siekta įprasminti partizano atminimą, tačiau išryškėja, kad viename lygmenyje atsirado du A. Ramanausko-Vanago atminties įamžinimo poliai – mokytojo ir partizano, – kurių tolygų koegzistavimą atskleidė mokinių ir mokytojų apklausa, atlikta 2014 metų balandį.

(keliama į 8 psl.)

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Liudvikas Anglickas, g. 1929 m., žydų gelbėtojas holokausto metu, Kelmės aps. Užvenčio valsč., 1942–1943 m.

Kostas Baliukevičius, g. 1926 m., (po mirties), ryšininkas, partizanas, Alytaus aps., Dainavos apyg., 1948–1949 m., 1949–1951 m.

Karolis Beriozovas, g. 1919 m., (po mirties), partizanas, Panevėžio aps. Pušaloto valsč., Artojo, Aušros būriai, 1944–1945 m.

Rimvydas Kaukas, g. 1929 m., Rezervinio būrio partizanas, pogr. spaudos platintojas, Marijampolės aps. Sasnavos valsč., Tauro apyg., 1946–1947 m.

Adolfas Kubilius, g. 1918 m., (po mirties), pogr. organizacijos LLA narys, partizanas, Kretingos aps. Kartenos valsč., 1943–1944 m., 1944–1945 m.

Juozas Kuosaitis, g. 1912 m., (po mirties), partizanas, Šakių aps. Griškabūdžio valsč., 1944–1945 m.

Vanda Bronislava Martynceva-Zajenčkovskaja, g. 1938 m., Žydų gelbėtoja holokausto metu, Švenčionių r. Prienų k., 1942–1944 m.

Antanas Misevičius, g. 1931 m., Žydų gelbėtojas holokausto metu, Pakruojo r. Linkuvos mstl., 1941–1944 m.

Otilija Ona Ruplėnienė-Viederaitė, g. 1926 m., ryšininkė, Biržų aps. Biržų valsč., 1945–1946 m.

Vytautas Sankauskas, g. 1924 m., (po mirties), partizanas, Radviliškio aps., Prisikėlimo apyg. Maironio, Kun. Žvelgaičio rinktinės, Mindaugo tėvūnija, 1947–1952 m.

Jonas Valatka, g. 1896 m., (po mirties), Valstybės civilinės įstaigos tarnautojas, visuomeninės organizacijos narys, Kaunas, 1927–1941 m.

Ona Venskūnienė-Gražulytė, g. 1955 m., kitokiais būdais dalyvavusi kovoje už Lietuvos nepriklausomybę, Alytaus r. Mankūnų k., 1978–1988 m.

Filomena Zajančkovskaja (Zajančkovska), g. 1907 m., (po mirties), žydų gelbėtoja holokausto metu, Švenčionių r. Prienų k., 1942–1944 m.

Bronislavas (Bronislav) Zajančkovskis (Zajančkovkij), g. 1893 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Švenčionių r. Prienų k., 1942–1944 m.

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija. Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius. Teirautis tel. (8 5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.

Paminėtos Adolfo Ramanausko-Vanago 97-osios gimimo metinės

Kovo 6 dieną Alytuje įvyko renginiai, skirti Lietuvos partizanų vado, brigados generolo Adolfo Ramanausko-Vanago 97-osioms gimimo metinėms ir Lietuvos partizanams pagerbti.

Iškilmingą renginį pradėjo Alytaus lopšelio-darželio „Girinukas“ vaikučiai programėle „Lietuva mažųjų širdelėse“. Lopšelyje-darželyje „Girinukas” svečiai mokėsi lietuviškų žaidimų, pabendravo su lopšelio-darželio bendruomene.

„Mums didelė garbė priimti tiek daug garbių svečių. Dėkoju visiems už patriotinės dvasios sklaidą. Šis susitikimas, jau tampantis tradicija, labai prasmingas“, – sutikdamas svečius Alytaus miesto savivaldybėje ir įteikdamas atminimo dovanas sakė Alytaus miesto savivaldybės meras Jurgis Krasnickas. Švietimo skyriaus vedėjas Vytuolis Valūnas svečius supažindino su tautiniu, patriotiniu ir pilietiniu išsaugotą tiesą“ apie Lietuvos partizanų pasipriešinimą sovietiniams okupantams. Pamoką gimnazistams vedė Lietuvos partizanas Andrius Dručkus-Kerštas ir fotografas Klaudijus Driskius. Gimnazistai apie partizanų gyvenimą, jų kovas ir pasipriešinimo dvasią mokinių ugdymu Alytaus miesto savivaldybės švietimo įstaigose. Parodytas filmas apie Alytų.

Vėliau aplankytas Dainavos apygardos partizanų memorialas kapinėse Daugų gatvėje ir simbolinis Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago kapas. Po pagarbos ir susikaupimo akimirkos padėta gėlių. Savo kūrybos eiles skaitė savanorio Artūro Sakalausko motina Genovaitė Sakalauskienė, padėkos žodį tarė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė.

Šios šventės proga Alytaus Putinų gimnazijoje įvyko išskirtinė istorijos pamoka „Iš-

išgirdo iš liudininkų. Aktų salėje buvo eksponuojama paroda, pasakojanti apie Vytauto apygardos Lokio rinktinės kovotojus. Parodos iniciatorius Klaudijus Driskius, keliaudamas per rezistencijos istoriją, priminė svarbiausius faktus, stabtelėjo ties kiekvienu stendu, prikeldamas praeitį, žmonių likimus. Svečias pažymėjo, kad idėja parodai kilo susipažinus su Aukštaitijoje kovojusio partizano Andriaus Dručkaus išsaugota Lokio rinktinės archyvo (1944–1958 metai) medžiaga, kurią sudaro įvairūs dokumentai, laiškai, dienoraščiai, fotografijos.

Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijoje surengtas minėjimas, skirtas Lietuvos partizanų vado brg. gen. Adolfo Ramanausko-Vanago 97-osioms gimimo metinėms ir mokyklos dienai paminėti. Svečius pradžiugino meninė gimnazistų kompozicija – poetinis spektaklis „Laiškai tie lyg paukščiai...“ Vėliau svečiai lankėsi gimnazijos muziejuje.

Paskutinė šventinių renginių dalis įvyko Alytaus kraštotyros muziejuje – direktorė Audronė Jakunskienė pristatė muziejaus istoriją, kultūrinę-socialinę misiją, muziejininkas Vilmantas Dunderis supažindino su atnaujinto muziejaus ekspozicijomis.

Gintaras LUČINSKAS

Pro memoria

Jadvyga Malūkaitė-Petkevičienė
1928–2015

Gimė Kretingos aps. Mosėdžio valsč. Daukšių k. 1945m. vasarą tapo partizanų ryšininke, vėliau – partizane. Dirbdama Kretingos r. Vaineikių pradinės mokyklos mokytoja padėjo partizanams vaistais, maistu, drabužiais. 1951 m. areštuota ir ištremta į Krasnojarsko kr.

Jadvyga Petkevičienė buvo „45 pabaltijiečių memorandumo“ signatarė. Šis memorandumas, 1979 m. rugpjūčio 23 d. paskelbtas pasaulio valstybių ir Jungtinių Tautų vadovams, buvo pagrindas JAV kongresui priimti rezoliuciją dėl Baltijos šalių, taip pat Europos Parlamentui paskelbti reikalavimą Sovietų sąjungai dekolonizuoti šias valstybes.

Jadvyga Petkevičienė aktyviai talkino Lietuvos Helsinkio grupei, kuri taip pat registravo ir užsienyje viešino žmogaus teisių pažeidimus okupuotoje Lietuvoje. Ji bendravo su Andrejumi Sacharovu, Sergejumi Kovaliovu bei kitais įžymiais Lietuvos ir užsienio disidentais. Buvo ir pirmojo viešo mitingo Vilniuje 1987 m. prie Adomo Mickevičiaus paminklo dalyvė.

Prasidėjus Lietuvos Atgimimui Jadvyga aktyviai kūrė Sąjūdžio grupę Šiauliuose. Savo iniciatyva ir lėšomis pastatė paminklą žuvusiems partizanams atminti gimtajame Daukšių kaime.

Laisvės kovų dalyvė, Sausio 13-osios brolijos narė, apdovanota Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Lietuvos Nepriklausomybės medaliu, Partizanų Žvaigžde ir LDK Gedimino 5-ojo laipsnio ordinu.

Jadvygos Petkevičienės kuklumas, tvirta valia ir pasiaukojimas Lietuvos laisvei visada išliks pavyzdžiu ateities kartoms.

Bendražygiai

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama:
bet kuriame „Lietuvos pašto“,
„Pay Post“ skyriuje,
per „Lietuvos pašto“ laiškininką,
paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400,
internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:
1 mėn. – 2,36 euro (8,16 Lt),
3 mėn. – 7,09 euro (24,48 Lt).

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTB Telšių filialo pirmininkę Adolfiną Striaukienę ir jos seserį Janiną, išlydėjusioms į Amžinybę savo brangiąją Motulę.

LPKTB Telšių filialas

Užjaučiame Ukmergės TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirmininkę Birutę Žilėnienę dėl mylimos Mamos mirties.

TS-LKD PKTF pirmininkė V. V. Margevičienė, TS-LKD PKTF taryba

Skelbimai

1945 m. kovo 27 d. Panevėžio r. Eimuliškio, Dragonių miškus apsupo smogiamoji Vetrovo divizija. Čia buvo apsigyvenę apie 300 partizanų. Įvyko aršus mūšis. Žuvo apie 70 partizanų. Dauguma žuvusiųjų palaidoti Dragonių kapinėse.

Minint 70-ąsias partizanų žūties metines **kovo 27 d. (penktadienį) 12 val.** Spirakių parapijos bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios, po pamaldų vyksime į kapines. Kviečiame dalyvauti.

Informacija mob. 8 611 08 435 Petras Glinskis.

Kovo 25 d. (trečiadienį) 10 val. Varėnos kultūros centre įvyks Dainų festivalis **„Dainos iš tremties“**.

Festivalį organizuoja Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti ir Varėnos „Ąžuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centras. Koordinatorė Rūta Jasevičienė: el. p. ruta.jaseviciene@gmail.com; tel. 8 686 62 537.

Kviečiame į patriotinio kino popietę

Kovo 26 d. (ketvirtadienį) 16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) rodysime Justino Lingio filmą **„Partizanų vaikai“**.

Maloniai kviečiame.

Balandžio 12 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto Jūrų technikos fakulteto aktų salėje (Bijūnų g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokestį ir užsisakyti „Tremtinį“. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Renkama parama nuo karo nukentėjusiems Ukrainos gyventojams

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcija, palaikydami Ukrainos Laisvės kovą bei suprasdami sunkią pabėgėlių stovyklose gyvenančių žmonių padėtį, dėkoja aukojusiems renkant paramą rugsėjo 1-ajai ir kviečia prisidėti renkant paramą, skirtą padėti įsigyti būtiniausias buities prekes. Padėkime broliškai krikščioniškai tautai sutikti šv. Velykas.

Lėšas iki kovo 27 dienos galite pervesti į specialią LPKTS paramos sąskaitą LT23 7044 0600 0561 2298.

LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, TS-LKD PKTF pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Genovaitė Rakutytė-Stakaitienė
1930–2015

Gimė Ukmergės aps. Deltuvos valsč. Algirdų k. Nepriklausomybės kovų savanorio Jono Rakučio ir Kazimieros Dainytės-Rakutienės šeimoje. Mokėsi gimnazijos 7 klasėje, kai 1949 m. šeimą ištiko sovietų represijos. Už ryšius su partizanais buvo suimtas, 25 m. nuteistas ir į Vorkutos lagerius išvežtas sūnus Vytautas; kovo 25 d. šeima ištremta į Irkutsko kr., iš ten nuvežta į Buriatiją, Userdino sr. Čiapajevo kolūkį. Genovaitė tremtyje lankė Chogoto vidurinę mokyklą. 1950 m. tėvui įsidarbinus statybose, šeima persikėlė gyventi į Bajandajų. Genutė įsidarbino konditerijos kombinate darbininke. Su seserimi gydytoja persikėlė į Čeremchovo r. Golumetę, baigė siuvimo kursus ir dirbo siuvykloje. Tremtyje mirė tėvas, Angaros upėje nuskendo jauniausioji sesuo Meilutė. 1959 m. Genovaitė su seserimi Joana grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Žagarėje, dirbo siuvykloje. 1962 m. persikėlė į Kauną, ištekėjo už likimo draugo Antano Stakaičio, užaugino dukterį ir sūnų. Dirbo siuvykloje „Mada“. Buvo LPKTS Kauno filialo narė.

Palaidota Kauno r. Vainatrakio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą, dukterį Violetą ir sūnų Robertą, vaikaičius, gimines ir artimuosius.

Lukšų šeima, LPKTS Kauno filialas

Ona Aldona Biliūnienė
1930–2015

Gimė ir užaugo Kėdainių r. Gintautiškių k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. buvo suimta, nuteista, kadangi netapo išdavike. Kalėjo Intos lageriuose iki 1956 m. Išleista iš lagerio tremtyje sukūrė šeimą su Juozu, patyrusiu tą patį lagerių pragarą. Grįžę į Lietuvą įsikūrė Jonavoje. Užaugino dvi dukteris.

Palaidota Anykščių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą Juozą, dukteris Laimą, Vaidą ir artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Algirdas Berkevičius
1928–2015

1944–1949 m. pasipriešinimo okupaciniam režimui Kauno organizacijos dalyvis, 1949–1956 m. GULAGo katorgininkas, 1957–1961 m. Sibiro tremtinys. 1961 m. grįžo į Lietuvą. Baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą, įgijo inžinieriaus statybininko specialybę. Okupacinės valdžios buvo nuolat persekiojamas, todėl keitė darbus įvairiose Marijampolės ir Vilniaus įstaigose. Aktyviai dalyvavo Lietuvos skautų sąjungos veikloje.

Sunkią netekties valandą liūdi draugai ir bendražygiai.

Petras Girdzijauskas, Laisvės kovų dalyvis

Alfredas Dauginis
1925–2015

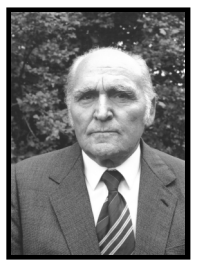

Gimė Telšių aps. Paškuvėnų k. ūkininkų šeimoje. Mokėsi Telšių gimnazijoje. Nuo 1944 m. pradžios Lietuvos laisvės armijos karys. Po apmokymų LLA „Vanagų“ karinėje mokomoje stovykloje išsiųstas į Vokietijos karinės žvalgybos mokyklą, tačiau specialiosios paskirties kariškių grupė paėmė į Raudonąją armiją. Apie Antrojo pasaulinio karo pabaigą išgirdo Vokietijos žemėje. Ketverius metus priverstinai tarnavęs sovietų Raudonojoje armijoje, grįžo į Lietuvą, bet neilgai džiaugėsi tėviške. Areštuotas, nuteistas 25 m. lagerių ir 5 m. tremties. Kalėjo 7 m. Laplage, Selecharde, Totorijoje.

Palaidotas Telšių r. Kalnatavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Almą, vaikaites ir kitus artimuosius.

Lietuvos laisvės armijos karių rėmėjų sąjunga

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redaktorė **Jolita Navickienė.** *Redakcija*: **Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė.** *Maketavo* **Ignas Navickas**

Įmonės kodas 3000 32645
Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas
2 spaudos lankai
Tiražas 2270 egz.

Kaina 0,58 euro (2 litai)

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Dokumentinių filmų kūrėjas

(atkelta iš 5 psl.)

Iš pradžių į pagalbą pasitelkė bažnyčios vargonininką Bronių Paulauską-Žilvytį, zakristijoną Joną Dovydaitį-Gaidį, ryšininkes Stefą Ašakaitę-Jurginą, Stasę Sedlevičiūtę-Vyšnią, Stefą Miknevičiūtę-Audrą, Eleną Pinkevičiūtę-Radastą. Buvusieji Lietuvos kariuomenės puskarininkiai Jonas Paulauskas-Sūkurys, Stasys Vaškevičius-Svyruonėlis, Pranas Jaromskas-Perkūnas, Jonas Daškevičius-Papūga sujungė šimtus pavieniai besipriešinančių Žaslių valsčiaus jaunuolių.

Didžiosios Kovos apygardos partizanams talkino Kaišiadorių vyskupijos administratorius kunigas Stanislovas Kiškis, Kruonio valsčiaus Vilūnų parapijos klebonas Jonas Žvinys, Žaslių valsčiaus Paparčių parapijos klebonas organizavo partizanų slėptuvių įrengimą, Ukmergės apskrities Upninkų parapijos klebonas Kazimieras Tutinas leido partizaninį laikraštį "Žalia giria"…

Apie vyskupus, padėjusius besipriešinantiesiems ginkluotos rezistencijos kovoje, žinoma daugiau, tai Teofilius Matulionis, Pranciškus Ramanauskas, Justinas Staugaitis, Vincentas Borisevičius…

Rozalija Preibytė-Žibutė buvo ne tik Kęstučio apygardos partizanų rėmėja, ryšininkė, bet ir poetė. Jos amžininkai prisimena, kad R. Preibytės-Žibutės eilėraščius žinojo visas lageris. Kai kurie vyrai ir merginos juos mokėjo atmintinai. Kelerius metus mergina išbuvo Intos moterų lageryje, paskui ją perkėlė į Lemju lagerį, ten kirto medžius, ruošė miško medžiagą kasyklų požeminiams sutvirtinimams, dirbo sunkius vyriškus darbus. Ir rašė spalvingus, gražių vizijų kupinus eilėraščius.

Sugrįžusi iš lagerių Rozalija gyveno Plungėje. 1990 metais ji parašė: „Ar matai – baltuos karstuos sugrįžta / Įšale gulėję tremtiniai? / ... Partizanų kaulus atpažįsta / Lietuvos gilieji šuliniai..."

„Per tuos metus po darbo, naktį ar laisvalaikiu darėme darbus, kuriuos norėjome daryti, bendravome su žmonėmis, su kuriais norėjome bendrauti, – sako Justinas Lingys. – Tarp jų buvo ir šviesaus atminimo Tėvas Stanislovas. Daug jaunų žmonių pas jį atrasdavo dvasinę pusiausvyrą. Jis ir mane padrąsino, sako, pasikalbėk su Dievu. Aš paklausiau, kur man jį rasti, o Tėvas Stanislovas atsakė: „Dievas visur yra." Nuėjau Paberžėje į 1863 metų sukilėlių kapines, ten prie Jėzaus Nazariečio medinės skulptūros ir pasišnekėjome… Jei įsileidi Dievą į širdį, tai jis ir kalba per ženklus, tylą, nuojautą…"

Režisierius Justinas Lingys (dešinėje) ir rašytojas Stanislovas Abromavičius

Deja, anot mūsų pašnekovo, susidaro įspūdis, kad atsakingieji už lietuviško kino plėtrą ir propagavimą istorinių ir antropologinių temų, svarbių Lietuvai, apskritai nelaiko reikalingu objektu. Nesunku suskaičiuoti, kiek nedaug per Nepriklausomybės dvidešimtmetį sukurta istorinių filmų... Nubėgo į praeitį svarbūs Lietuvai istoriniai įvykiai, tačiau dėl supratimo ir lėšų stokos ne viskas užrašyta, įprasminta. Dabar jau laikas užrašyti ir sovietinio gyvenimo realybę, kad mūsų vaikaičiai žinotų, ką pragyvenome mes, sovietų okupacijos karta.

Linkėdami gerbiamam režisieriui kūrybinės sėkmės, lauksime naujų jo darbų žuvusiųjų, iškentėjusiųjų ir nepalūžusiųjų atminimo įamžinimui.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Adolfo Ramanausko-Vanago atminimo įprasminimas

(atkelta iš 6 psl.)

Svarbu paminėti, kad mokyklos vadovai nuo 1996 metų pradėjo kurti Adolfo Ramanausko-Vanago asmenybės pagerbimo tradicijas, sėkmingai plėtojamas iki šių dienų.

Ilgainiui gimnazija tapo A. Ramanausko atminimo įamžinimo pavyzdžiu, nes joje per įvairius ritualus, pagerbimo tradicijas formuojama kolektyvinė atmintis. Gimnazijoje egzistuojančias A. Ramanausko-Vanago asmenybės pagerbimo tradicijas galima suskirstyti į šias grupes: minėjimus (gimimo ir mirties metines), sporto turnyrus A. Ramanausko-Vanago garbei bei išvykas į partizanų kovą menančias vietas. Išskirtinę reikšmę gimnazijoje turi minėjimai, tradiciškai rengiami du kartus per metus. Per A. Ramanausko gimimo dienos minėjimą kovo 6-ąją švenčiama ir mokyklos diena. Gimimo dienos minėjimas pasižymi svečių gausa, renginių įvairove – tai didžiausia gimnazijos šventė. Svarbiausias indėlis organizuojant šiuos renginius priskirtinas lietuvių kalbos, istorijos ir muzikos mokytojams, kurie pasitelkdami istorinius faktus, muzikinius ir literatūrinius kūrybos įrankius formuoja kultūrinę atmintį.

Kitas A. Ramanausko atminimui skirtas renginys vyksta lapkričio 29-ąją, prisimenant jo mirties dieną. Šis minėjimas dažniausiai organizuojamas gimnazijos muziejuje. Mirties metinių minėjimai pasižymi kuklumu uždarame mokyklos bendruomenės rate. Gimnazijoje kolektyvinę atmintį formuoja liudytojų pasakojimai. Vienas šios atminties kūrėjų yra partizanas Juozas Jakavonis-Tigras, jis – A. Ramanausko-Vanago bendražygis, nuolatos dalyvauja gimnazijos renginiuose.

Analizuojant gimnazijoje puoselėjamas A. Ramanausko asmenybės pagerbimo tradicijas svarbu pažvelgti ir į 2014 metais šioje gimnazijoje atliktą mokytojų bei mokinių apklausos analizę (apklausti 75 mokiniai ir 14 mokytojų). Tyrimo duomenys parodė, kad dauguma mokinių apie A. Ramanausko-Vanago asmenybę žino pakankamai: 92 procentai teigė žinantys šio asmens gyvenimo istoriją ir kad jis dirbo Alytaus mokytojų seminarijoje. 91 procentas apklaustų mokinių nurodė, kad partizano vardu pavadintai švietimo įstaigai toks statusas suteikia daugiau teigiamų bruožų, nes, jų teigimu, „tai garbingas mokyklos pavadinimas, skatinantis domėtis istorija ir tai yra puikus būdas pagerbti Lietuvai nusipelniusį žmogų"; „mokyklos statusas, kai ji pavadinta garsaus partizano vardu, suteikia atsakomybės pojūtį". 2014 metais apklausa atskleidė jau kitokį moksleivių požiūrį nei 1994 metų apklausa. Pasikeitęs požiūris gali būti paaiškinamas, nes dabartiniai gimnazistai gerai supažindinti su A. Ramanausko asmenybės biografija, taip pat galima teigti, kad mokyklos vadovybė puikiai atliko „indoktrinacijos" darbą, vykdytą nuo 1994 metų, tai yra nuo Adolfo Ramanausko-Vanago vardo suteikimo šiai švietimo įstaigai. Nuolatinė įtaka per kasmetinius minėjimus suformavo požiūrio koncepciją, atskleistą apklausoje. Remiantis bendrąja patirtimi, galima daryti prielaidą, kad mokyklose, kuriose neišryškėja visuminis mokyklos bendruomenės susikoncentravimas į vieno asmens atminimo plėtotę ir kuriose neįžvelgiama įtaka, siekiant įtvirtinti partizanų atminimą, mokinių žinios apie rezistenciją būtų kiek skurdesnės, nes jose nesuformuluotos partizanų atminimo įprasminimo tradicijos. Žinoma, tokiose mokyklose ir svarstomų problemų pobūdis skiriasi: kai mokykla pavadinta istorinės asmenybės vardu, iškyla ir jo atminimo įamžinimo klausimai.

Apklausoje mokiniai pažymėjo, kad gimnazijoje labiau formuojamas A. Ramanausko, partizano, įvaizdis. Duomenys atskleidė kelias tendencijas: per literatūros pamokas formuojamas mokytojo įvaizdis, per istorijos – partizano. Apklausoje išryškėjo gimnazijos bendruomenės įsitraukimo į A. Ramanauskui-Vanagui skirtų minėjimų renginius mastai: nors prie jų organizavimo prisideda santykinai nedidelis apklaustųjų skaičius – 13 procentų, vis tik didžioji dalis – 80 procentų dalyvauja šiuose renginiuose, todėl galima teigti, kad mokiniai vienokiu ar kitokiu būdu įsitraukia į minėjimo renginius. Tyrimu siekta išsiaiškinti, ar mokiniai domisi šio asmens kūrybiniu palikimu: 16 procentų mokinių nurodė, kad skaitė A. Ramanausko-Vanago atsiminimų knygą „Daugel krito sūnų...", 32 procentai moksleivių domisi partizaninė kova, jos dalyviais, tarp jų ir A. Ramanausko asmenybe ne pamokų metu. Galima daryti prielaidą, kad mokiniai atskleidė visuminį vaizdą: pagal juos, pamokų metu partizanams, tarp jų ir A. Ramanauskui-Vanagui, dėmesio skiriama mažai, tačiau visa tai kompensuoja minėjimai gimnazijoje.

Apklausa siekta ne tik atskleisti A. Ramanausko – mokytojo ar partizano – įvaizdžių plėtojimą, bet kartu išgirsti mokinių nuomonę apie šio asmens tolimesnio atminimo įamžinimo aspektus. Į šį klausimą buvo pateikti įvairiapusiai atsakymai: 32 procentai teigė, kad A. Ramanausko atminimas gimnazijoje jau pakankamai įamžintas, nes tą atspindi pats gimnazijos pavadinimas, 48 procentai apklaustųjų vienareikšmiškai pasisakė, kad svarbu toliau įvairiomis formomis įprasminti šio asmens atminimą. Didžioji dauguma, palaikydama Alytaus savivaldybės Švietimo skyriaus vedėjo Vytuolio Valūno poziciją, pasisakė už A. Ramanausko paminklo pastatymą gimnazijos kiemelyje – tai byloja, kad gimnazijos vadovybės ir Alytaus savivaldybės Švietimo skyriaus formuojama kultūrinė atmintis ženkliai lemia mokinių pasaulėžiūros projekcijas.

Apibendrinant galima teigti, kad per 20 metų susiformavo savita, prasmingos veiklos tradicija – puoselėti ir įamžinti A. Ramanausko-Vanago atminimą. Švietimo įstaigos pavadinimas mokytojo ir garsaus partizano vardu suteikė pagrindinius impulsus, kad būtų puoselėjamas atminimas, o į pirmą vietą iškeliamas partizano įvaizdis. Tačiau taip pat nepamirštamas mokytojo įvaizdis – istorijos mokytojai inicijuoja mokinius rinkti medžiagą apie šio asmens pedagoginę veiklą, o toks domėjimasis yra pats geriausias atminimo įprasminimas. Mokyklos bendruomenės narių teigimu, visuomenė nėra statiška, joje nuolat vyksta pasikeitimai, todėl minėjimų gausa bei informacijos sklaida pakeitė Alytaus visuomenės, taip pat ir gimnazijos bendruomenės požiūrį į A. Ramanausko-Vanago asmenį. Pradžioje daug diskusijų kėlęs partizano vardo suteikimas švietimo įstaigai šiuo metu yra suvokiamas kaip garbingas, tuo pačiu ir įpareigojantis puoselėti šio asmens atminimą. Galima teigti, kad šio asmens atminimas Alytuje yra gyvas jo vardu pavadintos gimnazijos dėka, tai įrodo ir gimnazijos mokytojo Roberto Šarknicko sukurtas filmas „Tamsta, mokytojau", skirtas mokytojo A. Ramanausko-Vanago atminimui. Šis filmas Alytaus visuomenei pristatytas 2015 metų sausio 13 dieną. Taigi Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazija vykdo svarbią kolektyvinės istorinės atminties gaivinimo plėtrą, nes ji atlieka piliečių sutelkimo funkciją.

Greta KUČINSKAITĖ